

5 Juni

8.

Aan de Kerkvoogdij der Ned. Hervormde Gemeente.

p/a Kerkelijk Bureau.

MEPPAL

Hooggeachte Heren.

Na een door onze leden, de Heren Graf, Legras en Ouzoren, ingesteld onderzoek naar de toestand van Uw kerkorgel en na een bestudering der archiefgegevens, berustend in het Rijksarchief te Assen is het onze commissie mogelijk U hetvolgende te berichten.

In grote lijnen is de geschiedenis van het instrument U bekend. Wij willen echter een bijzonder document, het keuringerapport van H. Berff van 1 April 1715, dat door vroegere bewerkers van het archief niet vermeld werd, volledig weergeven, omdat het van belang is voor het advies, dat wij U aan het slot van dit schrijven verstrekken.

Berff schrijft namelijk:

"Het orgel tot Meppal gemaekt door Meester Janneus hermannus, hebbe ick bevonden is heel wel na het besteck gemaekt.

de dulciaan van 16 voet hebbe ick daar niet in bevonden int Manuael, ou dat de kerk te leegh is, sal de meester de dulciaan, daar geen place voor hebben konnen uitvinden,

Maar ick hebbe bevonden een warkien booven besteck een derde clavier, bestaende deze navolgende Registers

Escho	
Octaaf	dit warkien hebbe ick heel goet bevonden
quint	a is niet goet gestent
blockfluit	
Nazast	

Manuael

Troepet	----- B niet voert aanspreek
quintadeens	daar sijn verscheiden die niet na behooren aansprecken
in plaats van Nazast	staet quint, bevonden is --- --- --- ---
prestant	komt traegh int spreken --- --- --- ---
Ruspilp	niet goet bevonden

Rugboestijf

Prestant
Gedaekt
fluit does
quint
octaaf
walfleuit
sexquialter
siflet
scharf
dulciaan

esse Registrers Moeten alle te saamen over gestent worden
hebbe ick niet goet bevonden

Mit werck Naakeort niet als het moet gestent worden,
hebbe ick bevonden den

1 April 1716,

(w.g.)H. Berff.

Verder willen wij nog het keuringerapport van Petrus Havigha, "organist in Groning" gedeeltelijk aanhalen, dat opgesteld werd na de uiteindelijke oplevering van het orgel door Frans Casper Schmitzer. Havigha schrijft o.a.

"...oock de Quintadens die 16 voet soude wesen heeft de orgelmaker Jan Harns niet meer als acht voet gemaekt....."

... is boven het besteck gemaekt een koppeling van het Manuaal an Borstpositief, soo dat nu alle drie claviern konnen gekoppelt worden..."

Voor het samenstellen van een dispositie staan behalve de huidige dispositie van het orgel, bovenverreelde gegevens ter beschikking. Voor het Hoofd- en Rugwerk dient o.i. de oorspronkelijke goede dispositie hersteld te worden, aangezien een zeer groot gedeelte daarvan nu in gave toestand aanwezig is. Genowede klavieren zouden de volgende dispositie moeten krijgen,de werkzaamheden die aan het pijpwerk verricht dienen te worden, vermelden wij hier tevens bij.

HOOFDWERK

1. Prestant 8' frontdeel in tin vernieuwen
2. Holpijp 8' de houten bespijpen door metalen vervangen.
3. Quintadens 8' ze mogelijk herconstrueren uit de Bourdon 16'; nadat het orgel gedemonteerd is kan zulks naggaan worden.
4. Octaaf 4'
5. Openfluit 4'
6. Spitsquint 2 2/3'
7. Octaaf 2'
8. Ruispijp 2st.
9. Mixtuur 3 st.
10. Clabel 3 st nieuw
11. Dulciaan 16' of Haaket 16' (met houten bekertjes) nieuw
12. Trompet 8'

REPOSITIE

De windlade, nadat de kas iets verder in de kerk is geschoven, weer op zijn oorspronkelijke plaats brengen.

1 . Prestant 4'	frontdeel in tin vernieuwen.
2 . Gedekt 8'	
3 . Fluit does 4'	
4 . Quint 2 2/3'	
5 . Octaaf 2'	nieuw.
6 . Woudfluit 2'	
7 . Saxquialter 2 st.	is het groot octaaf of de ontbrekende tert bijbouwen, of een Octaaf 1'
8 . Sifflet 1 1/3'	nieuw
9 . Scherp 4 st.	<i>Nieuw</i>
10. Dulciana 8'	de verlengde, huidige bekers weer op de juiste lengte brengen.

BORSTWERK

De door Berff verzochte dispositie zal als volgt geïnterpreteerd worden:

Escho	(nauw) Gedekt 8'
Octaaf	Octaaf 4'
quint	quint 2 2/3'
blockfluit	Blokfluit 2'
Hazard	Spitsquint 1 1/3'

Het verdient o.i. aanbeveling deze dispositie, nu zij toch geheel verdwenen is, te vervangen door de volgende, die een zinvoller geheel met de andere werken zal vormen:

1 . Gedekt 8'	de grootste pijpen eventueel op een bank vervoeren
2 . Hoerfluit 4'	idem
3 . Blokfluit 2'	
4 . Hazard 1 1/3'	
5 . Flageolet 1'	
6 . Scherp 4 st. 1/2'	
7 . Regaal 8'	

Het herstellen van een borstwerk is o.i. niet te vermijden, daar het open snijwerk in de hoofdkas de plaats voor zulk een werk verlaat, waarvoor men het steeds zal blijven missen.

Met de orgelbouwer die het werk zal uitvoeren, kan van gedachte gewisseld worden over de vraag, of de cisbel op het Hoofdwerk niet vervangen dient te worden door een twee à drie sterke Scherp; in dat geval kan de Scherp

van het borstwerk plaats maken voor een Cimbel, die ofwel 3 sterk, ofwel slechts 1 sterk kan zijn.

Voor het nieuw toe te voegen Pedaal zouden wij de volgende dispositie voor willen stellen:

PEDAAL:

- 1 . Bourdon 16' van metaal in Prestantmaturen (gedekt)
- 2 . Prestant 8' uit de Prestant 8' die Scheuer op het Hoofwerk plaatste.
- 3 . Octaaf 4' uit de rest daarvan, eventueel opgeschoven, en aangevuld.
- 4 . Nachthoorn 2' met roertjes.
- 5 . Mixtuur 6 st. 1 1/3'
- 6 . Fagot 16' een wat nauwe Bazuin.
- 7 . Trompet 8'
- 8 . Clack 2'

Te plaatsen in een aparte kas, gelijkvloers, achter het Hoofwerk.

De windladen dienen grondig gereviseerd te worden. Indien door cancelleling ruimte voor de ontbrekende Dis en Dis gevonden kan worden, dient zulks te geschieden. Anders dient deze toevoeging achterwege te blijven, daar uit een pneumatische of elektrische tractuur voor deze pijpen in de toekomst ongetwijfeld hinderlijke defecten zullen voortvloeien. Bij plaatsgebrek zullen de klavieren de oude omvang tot 6'' moeten behouden. De tractuur blijve mechanisch.

Indien de Rijksdienst voor de Monumentenzorg daar toestemming toe wil verlenen, zouden de o.i.l.elijke gipsen beelden, die Scheuer op de kas van het Rugwerk aanbracht, verwijderd kunnen worden en vervangen door snijwerk, dat een copie van het overeenkomstige snijwerk aan de hoofdgas is. Op het ogenblik is namelijk het snijwerk van beide kassen ook geheel identiek.

Wij zouden U willen verzoeken bovenvermelde richtlijnen voor de restauratie van Uw orgel door een tweetal orgelbouwers te doen uitwerken. Indien zij de werkzaamheden die zij aan het orgel, aan de hand van onze richtlijnen, zouden willen uitvoeren, nauwkeurig omschrijven, onder vermelding van de te bezigen materialen, de datum waarop met het werk een aanvang gemaakt kan worden een globale begroting der kosten, kunt U ons een en ander ter beoordeling voorleggen. U heeft dan een overzicht over twee mogelijkheden. Als orgelbouwers die hiervoor in aanmerking komen kunnen wij U, naast de firma SANDERS te UTRECHT, met wie U zich in verbinding gesteld heeft, ook de orgelmaker HENES RUIJTER, Bankastraat 9 te GRONINGEN als eveneens bekwame aanbevelen. Wij moeten ons helaas tot dit tweetal beperken, daar Uw contact met andere orgelbouwers niet tot een resultaat heeft kunnen leiden.

Uw verdere berichten met belangstelling tegemoet ziend, verblijven wij inmiddels,

Hoogachtend,

Voorzitter.

Secretaris.